

ETIK FOR RADIOGRAFER I DANMARK

- etiske retningslinjer, der sætter mennesket i centrum

"Det enkelte menneske har aldrig med et andet menneske at gøre uden han holder noget af dets liv i sin hånd"
(Løgstrup)

Vedtaget på Radiograf Rådets kongres 2008.

Etik for Radiografer i Danmark

Udgiver: Radiograf Rådet
Copyright © Radiograf Rådet
Illustrationer af Steen Greve Schak

3. udgave, 1. oplag 2018

Alle rettigheder forbeholdes.
Fotografisk, mekanisk eller anden form for
gengivelse eller mangfoldiggørelse er kun
tilladt med angivelse af kilde.

FORORD

Hvorfor har vi brug for etiske retningslinjer?

Som radiografer står vi ustandseligt overfor moralske valg i professionelle sammenhænge. Vi træffer valg, nogle gange uden at dvæle ved valget, andre gange med en knivskarp erindring om tidligere valg og følgerne deraf.

Valgene fylder i det professionelle arbejdsliv i samspillet mellem radiograf, patient og den teknologi vi betjener os af. Valgene sigter mod at finde rette løsninger og minimere uretfærdighed.

Disse moralske valg kan være svære og derfor kan retningslinjer være med til at vise vejen og støtte i forhold til at vælge rette løsninger. Det er vigtigt at sætte etikken i radiografi til diskussion; hele tiden og i alle sammenhænge.

De etiske retningslinjer er tænkt som en værdig 'samtalepartner', når dilemmaer diskuteres i faglig sammenhæng. Det har været intentionen at søge enkelhed i udformningen af de etiske retningslinjer ved bevidst at vælge ord og formuleringer, som skønnes at være dækkende for området.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Formål	4
Dilemmasituationer i radiografi	5
Radiografen og patienten	6
Radiografen og professionen	6
Radiografen og samarbejdet	7
Radiografen og samfundet	7
Etiske retningslinjer i andre lande	8
Core Ethical Principles for Good Practice	9
Guiding Principles of Good Conduct	10
Arbejdsgruppens sammensætning	11
Kommentatorgruppens sammensætning	12
Referencer	13

Det er vigtigt at påpege, at retningslinjerne ikke er og ikke indeholder jura og lovgivning indenfor radiografi, samt at etiske retningslinjer ikke leverer en færdig løsning på alle dilemmaer, men kan hjælpe på vej.

FORMÅL

Etiske retningslinjer for radiografer i Danmark respekterer grundlæggende menneskeret-tigheder og gældende lovgivning, som vedrører radiografi og skal ses som et supplement hertil.

Formålet med at udarbejde etiske retningslinjer er at styrke radiografens faglige skøn såvel generelt som i konkrete situationer ved at:

- Radiografer får mulighed for at identificere etiske dilemmaer i radiografi.
- Radiografer fokuserer på forskellige perspektiver i etiske dilemmaer.
- Den enkelte radiograf gives mulighed for at træffe beslutninger på et nuanceret grundlag for at udvikle radiografi og herigennem styrke tilliden til og respekten for radiografens profession.

Det er Radiograf Rådets holdning, at radiografi skal udøves med respekt og forståelse for det enkelte menneskes egenværd og opfattelse af egen situation.

Heri ligger, at radiografen har et humanistisk menneskesyn og at radiografen har den enkelte patients interesser som sin overordnede prioritet.

Formålet er baseret på definitionen af radiografi:

"Radiografi er at forene og anvende viden om menneske og viden om teknologi, så men-nesket er i centrum ved billeddiagnostisk undersøgelse, behandling og strålebehandling".
(National Studieordning 2009)

DILEMMASITUATIONER I RADIOGRAFI

Det etiske dilemma opstår som regel i feltet mellem:

- *Jeg kan...*
- *Jeg skal...*
- *Jeg bør...*

Jeg kan respektere patientens valg, jeg skal gøre det – men bør jeg gøre det?

Der er tale om etiske dilemmaer i radiografi, når flere valgmuligheder er tilstede og radiografen ikke umiddelbart kan afgøre, hvilket valg, der tjener patienten bedst i den aktuelle situation.

Der kan endvidere opstå etiske dilemmaer, når der er uenighed mellem kollegaer eller når der er en interessekonflikt.

RADIOGRAFEN OG PATIENTEN

Radiografen respekterer, at alle mennesker er unikke; og at de prioriteres før alt andet. Patienten udleverer sig i mødet med radiografen – og dette varetages ved at radiografen tager ansvar for:

- at bevare patientens værdighed.
- at beskytte patientens integritet og sårbarhed.
- at tilgodese patientens ret og evne til selv- og medbestemmelse.
- at vejlede og informere patienten; tilpasset den enkeltes behov og aktuelle situation.

Dette sikrer, at radiografen under hensyntagen til individuelle forskelle giver alle patienter lige vilkår.

RADIOGRAFEN OG PROFESSIONEN

Radiografi udføres omhyggeligt og ansvarligt i forhold til eget kompetenceområde og god dømmekraft opretholdes og udvikles ved at radiografen:

- stiller sig til rådighed for at diskutere faget, dets udøvelse og udvikling.
- påtager sig et fagligt og personligt ansvar for egne handlinger.
- varetager patientens tarv ved uoverensstemmelser.
- forholder sig til teknologiens muligheder og urimelige begrænsninger.

Dette sikrer, at radiografen ikke stiltiende er vidende om eller tilskuer til ufaglig og uetisk virksomhed, men siger fra, hvis forhold i arbejdets udførelse opleves forkert eller urimelige.

RADIOGRAFEN OG SAMARBEJDET

Radiografi tilrettelægges, udføres og udvikles i samarbejde med kollegaer ved at radiografen:

- viser respekt for egne kollegaer og kollegaer på tværs af faggrupper.
- viser tolerance for kollegaers praksis.
- støtter kollegaer i vanskelige dilemmaer.
- prioriterer hensynet til patienten, hvis der opstår interessekonflikter.
- bringer eventuelle brud på fagetisk praksis til debat.

Dette sikrer, at patientens tarv tilgodeses under hensyntagen til kollegaers forskellighed.

RADIOGRAFEN OG SAMFUNDET

Der arbejdes for en retfærdig og hensigtsmæssig ressourcefordeling af sundhedsydelser ved at radiografen:

- forholder sig kritisk til sundhedsteknologi, der har indflydelse på radiografi.
- debatterer og synliggør radiografi og uddannelse af radiografer.
- dokumenterer udviklings- og forskningsresultater.

Dette sikrer, at radiografi i højere grad bliver til gavn for den enkelte patient og samfundet og dermed for professionens status og udvikling.

ETISKE RETNINGSLINJER I ANDRE LANDE

Inddragelsen af etik i radiografien foregår også på internationalt plan. I starten af 2017 lancerede ESTRO deres "ESTRO RTT Code of Ethics and Conduct". Den består af 2 dele; Ethical Principles og Code of Conduct og minder på mange måder om Radiograf Rådets "Etik for Radiografer i Danmark".

I Danmark har vi traditionelt været et land på forkant med etikken. Der er heller ikke nogle uoverensstemmelser imellem ESTRO's etiske guidelines og Radiograf Rådets.

Faktisk går Radiograf Rådet lidt længere med "Etik for Radiografer", da folderen også foreslår, at man i afdelingerne forholder sig etisk nuanceret til uoverensstemmelser, samarbejde, uddannelse og implementering af teknologi, uanset hvilken type afdeling man er ansat i.

Men det er værd at notere, at værdighed (dignity) er skrevet ind som det 2. etiske princip i ESTROS retningslinjer, da værdighed traditionelt er udeblevet fra den anglo-amerikanske del af verden, når etikken skal beskrives. Ligesom patienters sårbarhed sjældent beskrives.

CORE ETHICAL PRINCIPLES FOR GOOD PRACTICE

The RTT must advocate for and demonstrate ethical principles in clinical practice and research, at all times. Listed below are the core ethical principles for good practice. In the daily practice of an RTT, these core principles may conflict, this conflict should be addressed through ethical reasoning. The core ethical principles required of an RTT include the following:

1. Respect: The RTT should respect patients as persons.
2. Dignity: The RTT should treat all persons with dignity.
3. Best interests: The RTT should act in the best interests of patients even when their interests conflict with their own.
4. Human rights: The RTT should recognise and respect the human rights of all persons.
5. Patient Autonomy: The RTT should honour the right of patients to make informed choices and to behave in line with their own beliefs and values.
6. Truthfulness: The RTT should act truthfully in their dealings with patients.
7. Compassion: The RTT should empathise and be sensitive to, and with, patients and provide comfort and support, where appropriate.
8. Tolerance: The RTT should respect the rights of patients to have different beliefs and values.
9. Justice: The RTT should treat all individuals in an impartial, fair and just manner.
10. Community: The RTT should strive to contribute to society in line with their professional abilities and standing in the community.
11. Integrity: The RTT should incorporate these core ethical principles as the basis for their character and practice.

GUIDING PRINCIPLES OF GOOD CONDUCT

The RTT must advocate for and demonstrate ethical principles in clinical practice and research, at all times. Listed below are the core ethical principles for good practice. In the daily practice of an RTT, these core principles may conflict, this conflict should be addressed through ethical reasoning. The core ethical principles required of an RTT include the following:

1. The RTT must act in the best interest of the patient at all times.
2. The RTT should advocate for patients within their role.
3. The RTT must respect patient confidentiality at all times.
4. The RTT must perform their duties to the best of their ability.
5. The RTT must work within a safety aware environment.
6. The RTT must uphold standards of the utmost personal and professional integrity and conduct.
7. The RTT must be professionally and personally accountable for their actions both to the patient and profession.
8. The RTT must adhere to the laws and regulations of the governing country.
9. The RTT must ensure informed consent is obtained prior to carrying out any procedure.
10. The RTT must act within their scope of practice at all times.
11. The RTT must keep their professional knowledge and skills up-to-date.
12. The RTT must communicate effectively with patients, families, care givers and other professionals.
13. The RTT must maintain accurate reports and documentation at all times.
14. The RTT must advocate for and demonstrate ethical conduct in practice and research at all times.

TILBLIVELSEN AF ETISKE RETNINGSLINJER

Alle professioner har brug for tid til at modnes og etiske retningslinjer er en naturlig del af den udvikling. I de nordiske lande har vi en lang tradition for at have etikken med den radiograf faglige praksis.

Dette fokus blev for de danske radiografer styrket, da Radiograf Rådet i 2008 nedsatte en arbejdsgruppe, der formulerede etiske retningslinjer, som en yderligere byggesten til en helstøbt profession. Retningslinjerne blev vedtaget af kongressen i 2008.

ARBEJDSGRUPPENS SAMMENSÆTNING

Arbejdsgruppen har bestået af:

Ledende Overradiograf Preben Thomassen,

Radiologisk Afdeling, Glostrup Hospital,
Region Hovedstaden
pth00042@heh.regionh.dk

Ledende overradiograf Birthe Degn,

Radiologisk Afdeling,
Slagelse Sygehus, Region Sjælland
bde@regionsjaelland.dk

Lektor Gitte Lindvang Samsøe,

Professionshøjskolen Metropol,
Radiografuddannelsen
bisa@phoe.dk

Lektor Karen Johnsen,

Professionshøjskolen UCN,
Radiografuddannelsen,
Region Nordjylland kkj@ucn.dk

Kvalitetskoordinator Inge Merstrand,

Røntgenafdelingen, Hospitalsenheden Vest,
Region Midtjylland
inge.merstrand@vest.rm.dk

Tovholder:

Faglig konsulent Erik Roland,

Radiograf Rådet
roland@radiograf.dk

KOMMENTATORGRUPPENS SAMMENSÆTNING

En gruppe radiografer har velvilligt kommenteret konstruktivt på udkastet.

Kommentatorgruppen har bestået af:

**Klinisk uddannelsesansvarlig
radiograf Sickan Løk Olesen,**
Gentofte Hospital,
Region Hovedstaden

Radiograf Betina Borg,
Nordsjællands Hospital, Frederikssund,
Region Hovedstaden

Radiograf Christina Sejer,
Sygehus Øst, Roskilde,
Region Sjælland

Kvalitetskoordinator Helle Baadsgaard,
Herlev Hospital,
Region Hovedstaden

Radiograf Anja Nielsen,
Hvidovre Hospital,
Region Hovedstaden

**Uddannelsesansvarlig
Radiograf Rikke Grøftehave Nielsen,**
Aalborg Sygehus,
Region Nordjylland

Radiograf, Klinisk vejleder Susanne Breum,
Regionshospitalet Viborg,
Region Midtjylland

Afdelingsradiograf Christina Bjærre,
Regionshospitalet Silkeborg,
Region Midtjylland

Radiograf Kasper Erichsen,
Odense Universitetshospital, OUH,
Region Syddanmark

Overradiograf Jytte Nielsen,
De Sønderjyske Sygehuse,
Region Syddanmark

Radiograf Christina Skaarup Hounsgaard,
Sygehus Vendsyssel Hjørring,
Region Nordjylland

Referencer

Birkler, Jacob (2006) *Etik i Sundhedsvæsenet*. Munksgaard

Birkler, Jacob (2007) *Filosofi og Sygepleje. Etik og menneskesyn i faglig praksis*. Munksgaard

Kemp, Peter (2001) *Principper for omsorg*. I: Bjerrum, Merete og Lund, Kirsten: *Filosofi, etik, videnskabsteori*. Akademisk Forlag

Løgstrup, Knud Ejler (1956) *Den etiske fordring*. Gyldendal

Indenrigsministeriet (2005) Sundhedsloven, LOV nr. 546 af 24/06/2005;
<http://147.29.40.91/DELFIN/HTML/A2005/0054630.htm>

Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2006) Lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed, LOV nr. 451 af 22/05/2006 <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=10269&exp=1#K5>

Undervisningsministeriet (2006) Bekendtgørelse om radiografuddannelsen, BEK nr. 792 af 11/07/2006
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25143&rg=10>

Undervisningsministeriet (2001) Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor, BEK nr. 113 af 19/02/2001;

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=23684&exp=1>

Undervisningsministeriet (2000) Lov om mellemlange videregående uddannelser, LOV nr. 481 af 31/05/2000;

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=23433>

Undervisningsministeriet (2009) National Studieordning for radiografuddannelsen

Desuden er der hentet inspiration i Etik for radiografer i Norge, Etik for hollandske radiografer, Etske retningslinjer i Danmark for bioanalytikere, fysioterapeuter, ergoterapeuter, sygeplejersker og jordemødre samt andre beslægtede uddannelser.

Radiograf Rådet

H. C. Ørsteds Vej 70, 2.tv, 1879 Frederiksberg C

Tlf. +45 35 37 43 39

kontakt@radiograf.dk | radiograf.dk